

VASÁRNAP

A
„SZABADSÁG”
 SZÉPIRODALMI HETI MELLÉKLETE.

1892. 10. sz.

Bánffy Dezső báró.

— A képviselőház új elnöke. —

Az országgyűlés felosztatásakor mindenki láthatta, hogy öreg Péchy Tamás nem lesz többé elnöke a képviselőháznak. A többség nem volt megelégedve az öreg urral, a véderőtörvényjavaslat zajos jelenetei óta nem találta elég erősnek, elég szigorúnak a kisebbséggel szemben. Viszont a kisebbség az állította, hogy Péchy Tamás részrehajlatlan elnök s mikor aztán most az új országgyűlés megnyílt, az ellenzék utolsó emberig Péchy Tamásra szavazott. A többséget azonban — amint az előre látható volt — Bánffy Dezső báró nyerte meg, jöllehet a kormáypártból többen szándékosan félrehúzódtak és nem vettek részt a szavazásban. Így is 85 szótöbbséggel választották meg Bánffy Dezsőt.

Bánffy Dezső egészen új ember a parlamentben. És éppen ezért volt meglepő, mikor egyszerre csak mint elnökjelöltet kezdték emlegetni parlamenti körökben.

Mint főispánnak ismeretes volt a neve az egész országban, kitünő adminisztrator hírében állott, sőt sokat beszéltek a szászok és oláhokkal szemben tanúsított erélyességéről is, a mi állítólag, néha erőszakosságba csapott át. Tény az, hogy Szapáry a szászok és oláhok kívánságának engedett, mikor Bánffy Dezsőt menesztette mint főispánt, s így annál meglepőbb volt, hogy Szapáry éppen őt szemelte ki a képviselőház elnöki méltóságára. Mondják azonban, hogy tulajdonképen nem is Szapáry, de Tisza Kálmán szemelte őt ki e fontos előkelő állásra, a minthogy Tisza volt az is, aki annak idején őt főispánná tette.

Bánffy Dezső már elfoglalta az elnöki széket, s első föllépése általában jó benyomást tett a képviselőházra. Sokan ugyan egy kissé katonásnak találják a hangját, beszédmodorát, de azt hiszik, hogy idővel majd veszít a nyerseségéből, hogy az ellenzék majd megpuhítja.

Ez ugyan aligha fog bekövetkezni, de remélhető, hogy Bánffy Dezsőben valóban pártatlan, s párttusákon felül álló elnököt nyert a képviselőház, a mire nagyobb szükség lesz, mint valaha. Zajos, szenvedélyes parlamenti vitákra

kivül, hogy egy szelid szó, egy mosoly, egy talpraesett ötlet a maga helyén többet ér a legerősebb rendreutastásnál vagy éppen a házból való kizárásnál.

A fő természetesen, a részrehaj-

BÁNFFY DEZSŐ BÁRÓ

lehetünk elkészülve s a kitoró vihart nem lehet elfojtani erőszakkal, de el lehet módjával. Bánffy Dezső törzsgyökeres magyar ember s így okvetlen ismeri a magyar ember természetét, temperamentumát s tudni fogja kétség-

la t l a n s á g. Csak aztán a részrehajlatlanság ne legyen az egyik oldalon erény, a másik oldalon meg bűn.

Egy tudós drámája.

Irta: Békési Géza dr.

A történet egy királyról beszél, aki egyszer udvarának nagyképű tudósait tréfálta meg.

Összehívta őket és ezt mondotta: „Ime uraim itt van egy vízzel telt edény s abban egy hal, a melyik hal hol a víz színén, hol az edény fenekén uszkál. Megmértem az edényt s azt a sajátságos jelenséget tapasztaltam, hogy annak sulya sokkal nagyobb a mikor a hal a víz mélyében van, mint mikor a felszínen uszkál. Sokat gondolkodtam oka felett ennek a dolognak, de nyitjára nem jöttem. Kérek titeket, vegyétek ezt a vizes edényt, vizsgáljátok meg a dolgot alaposan, s ha kiderítettek ennek az előttem érthetetlen jelenségnek az okát, elvárom, hogy arról engem is értesítsetek. A tudósok magukkal vitték a vízzel telt edényt halastul s mélyeséges tanakodásba merültek. Egyik a magasabb számtan segélyével, másik a vegytan komplikált képleteivel, a harmadik a földöntuli erők a hold, nap és csillagok mozgásának titkaival igyekezett magyarázatot adni a sajátságos jelenségnek, a melyet a királyi fő megérteni nem tudott. És eljött egy nap, mikor a tudósok mindnyájan a király színe elé óhajtottak menni, igé ve, hogy föl fogják fedni az érthetetlen titkot. A király fogalta őket, s akkor előállott a matematikus.

— Uram király — mondá — a számtan, e mindenekfelett való tudomány fölvilágosított engem a rejtély felől, miért sulyosabb a vízzel telt edény, ha annak fenekén van a hal, mint a mikor a tetején uszik, fölvilágosított, sőt minden kétségen kívülé tette, hogy ez így természetes és másképen egyáltalán nem is lehet. Ime, a dolog magyarázata ez. Iront vett s egymásra rakva a számok tömémentelen halmazát, megspékelve a görög és arab ábécze betűivel s a plus és minusok hosszú lánczaival mindezt összekötözve okoskodásával odajutott, hogy a király és a többi tudósok előtt is a napnál világosabban érthető lett, hogy honnan származik a tünemény, s hogy az tulajdonképen másképen nem is lehet.

Ekkor előállott a kémikus. Miután bebizonyította, hogy a kémiát illeti meg a tudományok koronája, kifejtette a rejtélyt a vegytan csodás törvényei alapján s fölvilágosította a királyt, hogy annak természetes oka a parányok láthatatlan mozgásán rejlik.

— Égben az igazság, kezdé a csillagász s az egyetlen tudomány segélyével a hold vonzása, a nap és csillagok pályájának komplikált képleteivel szintén érthető okát adta a jelenségnek.

A király nevetett.

— Nos tudós uraim, ha önök, mielőtt a tudományos okoskodáshoz

fogtak, megmérték volna az edényt, reájöttek volna, hogy annak ép akkora a sulya, ha a hal a fenekén van, mint mikor a víz tetején. Ezzel ott hagyta tudósait annál a bizonyos képnél, a mely ilyen alkalmakra rendesen fából szokott lenni.

Ma a királyok nem ilyen tréfás emberek, legalább nem a tudósokkal szemben, mert hát manapság ezek tréfálnak meg népeket és királyokat.

A tudomány hatalommá nőtt, vivmányaival néhány évtized alatt megváltoztatta a világ képét, s hol nyugodt otthona van, ott az előhaladás s a népek boldogsága, vagyonosodása jelentti uralkodását. De ama kis történetnek lélektani morálja, ma is föllelhető a tudományos vizsgálódás tévedéseiben, a melyek azonban ma érdemtelenekek a Moliere nevető szatirájára, s inkább érdekesekek sem mint nevetségesekek.

Az elmúlt 1891-iki esztendő egy kiválóan érdekes tudományos tévedéssel tette hosszú időre nevezetessé magát a természettudományok vizsgálódásainak történetében.

Egy szegény német studens vasszorgalommal és kitartással keresztül törte magát a medikus pályán, a mig diplomájával kezében mint szerény körorvos néhány száz forint fizetéssel megvonta magát egy jelentéktelen német községben. Az egyetemről magával vitte a csöndes faluba erős tudvágyát, ambícióját és szorgalmát, nehéz nélkülözések között kikoplalta magának a tudományos vizsgálódásra szükséges eszközöket s munkához fogott. Első műve figyelmet keltett, a másodikkal már komoly tudományos névre tett szert. Kiszabadították a falu lenyűgöző homályából s ettől kezdve bár mindig küzdelmek között, mintegy sziklából vágva ki minden lépcsőjét haladásának, nagy fontosságú felfedezéseinek nyomán egész a berlini egyetem kathedrájáig jutott, majd a német birodalmi egészségügyi hivatal feje lett, mely egyike a legmagasabb tudományos állásoknak. Felfedezte ama parányi lényeket, a melyek láthatatlanul időszakonként borzasztó pusztító hadjáratot viselnek az emberlakta földön: a kolera bacillusát, majd megismertette a világgal egy még nagyobb ellenségét a tüdővész parányi gombáját, mely évenként emberek millióit pusztítja ki lassu halállal a földről. Tudományos nevét tisztelte egész Európa. Midőn Délfranciaországban öldöklő cholera-járvány pusztított, a francia kormány meghívta a német tudóst s ünnepelve vitte el a pusztuló városokba segélyt és tanácsot várva tőle. A rendíthetetlenül kitaró exact tudományos vizsgálódás és józan kritika felemelte őt a művelt világ első tudósai közé. És itt következett be a drámai fordulat.

Erőt, tulást, hatalmat érezve magában, többet, mint bárki más, fölvette a harcot a milliókat pusztító halál, a tüdővész parányi gyilkos miazmái ellen. Kutatott hittel, reménnyel, nagy tudományának, vas kitartásának minden fegyverével s egyszer eljutott egy lépéssel előre. E parányi eredmény örömrre, a képzett győzelem hite, bizalma önerejében, s az emberiség feltétlen hódolata megbénították ítéletének, gondolkodásának fékjét, a józan ítéletet, a szigorú kritikát, s mintegy hipnotizálva önmagát s nagy hírnevével hipnotizálva masokat, azt hitte, hogy már kivívta a győzelmet, a mikor csupán a harcba indult. Nagy hírneve, tekintélye, melyhez egy makulányi folt nem fért, elfeledteté környezetével is a józan kritikát s a tudós udvara igazságnak hirdette, mert annak hitte a képzelt tényeket. Nehány javult beteg — mert a tüdővész beteg figyelmes ápolás és táplálás mellett egyideig javul — alar-mirozta a nagy közönséget, a mely eszeveszetten tódult Berlinbe. Királyok siettek a legmagasabb kitiintetésekkel elhalmozni a tudóst, s a lázas örömben süket lett még a tudományos világ is és nem hallotta egynehány józan spektikus intó szavát. Azután beleszólt az örömlármába a legnagyobb ur, kinek hatalmát megtörni vélte az elkábult tudós sereg. Egynehány beteg, ki az életért Berlinbe rohant, végét érte ott. Csöndesen hülni kezdett a diadal láрма és egy félév leforgása alatt eljutott a vizsgálódó tudós világ az igazsághoz a mi azonban a beteg emberiségnek épen semmit sem ér. Elbukott a tudományos alkotmány s vele megalkotója, a kit azonban akómikum tárgyául, vagy épen szélhámosnak tartani nagyobb tévedés, mint a mit ő elkövetett.

A természettudósnak kísérletező kutatásai eredményeit ép oly figyelemmel és mély belátással kell mérlegelnie mint egy hadvezérnek a harc eshetőségeit, melynél ezer látszólag lényegtelen körülmény döntő fontosságú lehet. Mindig le kell számolnia az esetleg elkövethető hibákkal, szóval a józan, mélyrelátó, körültekintő kritika retortáján kell átszűrnie egész alkotását, mert a tévedések forrása végtelen. A logika szigorú korlátai között is maga a gondolkodás s az ítélet olyan elasztikus, hogy kiki saját izlése szerint formálhatja azt, s kivált oly tág terjedelmű kérdésekben, mely ezer más megvitatható kérdéssel szoros kapcsolatban áll csak bizonyos távolságból mondhat ítéletet. Közvetlen közelben az ember az ő kicsiny gondolatkörével a részletekbe menthetetlenül bele pusztul. Ily nagyterjedelmű kérdéseket az idő érlel életre vagy halálra; midőn a megfigyelt a részletek nem befolyásolják.

Több mint 50 esztendő küzdelmébe került az orvosvilágnak általános érvényre emelni a himlőoltást első har-

czosától Jener-től számítva, jölehet 4000 esztendővel előbb már az egyiptomiak is foglalkoztak vele. Azonban ma is vannak tekintélyes ellenségei, kik tudományos komoly fegyverekkel küzdenek ellene, habár a statisztika a megmentett emberek millióiról beszél. Az ellenségek száma fogy s e vívmány-nak osztatlan elismerést fog adni az idő, míg az archivumok örök homályába taszított mellette ezer mást. A darvinismusról beszélni tudni csupán egy évtíz előtt is a jó neveléshez tartozott, ma e zseniálisan kifejtett elmélet csupán a kultur históriáé. A nagy nemzetgazdasági elméletet, mely a föld kihasználásról beszélt, a csillagászok fenyegetéseit a föld kihüléséről, a nagy elem teoriáit, a melyekben annak idején ép oly erős meggyőződéssel hittek, mit pl. a mai automelméletben hiszünk, mind elsöpörte a haladás, a kitágult tudományos látkör.

A nagy tévedések azonban egyuttal nagy tanulságok is, s mint ilyenek komoly figyelemre tarthatnak igényt. Ezek tereik a gondolkodást és a vizsgálódást a biztos talajra, hol botlani talán igen, elmerülni azonban nem lehet. Ez a legértékesebb tanulság Koch dr. bukásának sajnálatos drámájából is.

Ruszttem hős születésének megjövendölése.

(Firduszi Sáhnáméjától)

Elmondom most immár Zál hős hogyan jára Midón Mirmesehrhez elmene útjára. Mihelyt a sehriár annak hírét vette, Holy Szám fia Zálzer hozzá utban lenne,

Felkészült a sáhnak minden ország nagyja, Hogy elébe menjen s illően fogadja. Midón Zál a sáhnak udvarába ére, Bevezették rögtön Mirmesehr elébe.

Bemegy s a mint fényben a sáh arczát látja, Csókolva a földet, áldást kér le rája. Arczával a porban soká feküdt Zál ott, Mirmesehr iránta mutatott jóságot.

Meghagyta, a porbul emeljék föl fejét, S por helyett pézsmával illatosá tegyék. Mirmesehr trónjához Zál hős közel állva, A világ nagy ura így szóla hozzája:

„Hős pebleván fia, utadat beszéld el, Viaskodtál tudom, porral, csunya széllel?“ „Kegyed által, szóla, rendiben van minden, Kegyeddel a bajt is gyönyörnek tekintem.“

Szám vitéz levelét Mirmesehr átvette, Kegyesen mosolygott, magas volt a kedve. Olvasván az irást, Zál hősnek így felelt: Szivemben feltéptél régi fájó sebet.

Habár öreg atyád fájdalmas levele Szive gyötrelmétől, keservvel van tele, S feltépte bár szivem: egyetértek vele, S arról semmi aggály engem nem terel le.

Megteszek én mindent, mire Szám kár engem, Örömemre szolgál vágyad szerint tennem. Maradj te itt nálam egy ideig kérlek, Még ügyedben előbb tanácsokat kérek.

A szakácsok hoztak arany asztal-széket, S Mirmesehr és Zálzer melléje ülének. Nagyjainak a sáh szintén parancsolta, Úljenek le ők is oda vele sorba.

Amint végig laktak királyi ebéden, Más terem trónjánál bor is várta készen. Szám aranyos fia — boruk is elfogyva — Föülle arannyal szerszámozott lóra,

Elvágtatott onnan s egész hosszú éjjel Háborgott a lelke kétes töprengéssel. Másnap kora reggel ment a sáh elébe, A sáh ült a trónon dicsőségbe, fénybe.

Áldást mondott rája a világnak ura, S midőn kiment onnan, dicsérte őt újra. Aztán a mobedek, országnagyok, vének, Bölesek s kik jósolni csillagokból értnek.

Parancsszavát véve trónja elé gyűlnek, Csillagokból nézve végét ezen ügynek. Elhagyván a sáhot, töprengtek rajt sokat, Vajjon az égboltja mit rejthet titkosat?

Keresve, kutatva három napon által Jöttek hindosztáni csillagjár táblákkal. Nyelvüket megoldva eképen beszélnek, Kiszámítva tisztán forgását az égnek:

Csillag jelentését ekép olvasók mi: Kristálytisztán fog majd ez a vizár folyni, Mihráb leányától s Szám vitéz fiától Születik egy nagy hős, dicsőséges, bátor;

Élete lesz hosszú s nagy erővel áldott, Nagy neve és hire bejár egy világot, Vakmerő, értelmes, aczél lesz a karja, Lakomán és harciban ki nem fognak rajta

Ahol egyszer izzad lovának a szőre, Itt a vele küzdő színe szorul össze. Nem mer a sas szállni sisakja fölött el, Nem törődik semmit nagy és kicsiny főkkel.

Ez a gyermek szépen, természetesen nő fel, Minden oroszánt ő összefog egy törrel. Gaz állatot süt ő egymagának egyet, Nyög maga a lég is, ha kardjával legyent. A sáhoknak léssen szolgálata tetsző, Irán vitézinek menedéke lesz ő.

Persából.

Erdődi Béla.

A vörös Jula.

— Elbeszélés. —

Eckstein Ernő-től.

Egész délelőtt erőltetett szorgalom-mal dolgoztam a „Görög istenészet“ című művem kéziratán és most — szivarral számban — a szophán, midőn egyszerre valaki hevesen koccogtatott az ajtón. Mielőtt a megszokott: „szabad!“ szót kimondottam volna, Rudolf barátom törtetett be szobámba, ledobá — a vele sajátos ifju könnyedséggel széles kalabriáját az asztalra és elragadt hangon így szólt:

„Ujra láttam őt, az elválás, a bolondságok és a hütlenség hat éve után. Oh én számár, én emberevő, alávaló számár! Azt kijelenthetem neked, hogy Portugáliától Chináig nincs oly nő, ki méltó lenne, sarujának sziját megoldani! És én birhattam volna őt, nekem csupán karjaimat kellett volna érte kinyujtanom! Valóban, Ernő, megérdemleném, hogy te engem, mint egy oly gyermeket, ki pajkos rombolása dühében a legszebb játékszerét törte össze, jobbról és balról jól arczul vágj!“

— Ezt a netalán előforduló alkalommal elmulasztani nem fognám, vá-

laszoltam csodálkozva. — De hát nem kívánod érthetőbben kifejezni magadat? Vagy talán felkiáltásaidat pusztá monolognak kívánod számíttatni?

— Ellenkezőleg! Épen azon elhatározott szándékkal jöttem hozzád, hogy nyomoruságomat baráti szivedbe átöntsem. Amint itt most látsz, én szörnyű felindulásban vagyok . . . Nincs több szivarod? . . . E láda itt üres . . .

— Ott van a könyvvállványon jobbra . . . Itt pedig az íróasztalon a gyújtó. — Köszönöm . . . Tehát . . . Bizonyára emlékezel Edithemre, a karcsu és vonzó szőkére, kit én, mint fiatal tanuló istenitettem . . .

— Furesa kérdés! Nem ő volt-e a te legtöbb versed hősnője . . .? Egyéb-iránt ő nekem pár hónap óta oldalt átellenben lakik . . . ott abban a barna házban, azokkal a tengerzöld ablakredőnyökkel.

— És ezt te csak most mondod meg nekem? Silány, elszáradt profesor kedély. Már több mint három hete vagyok mindennapi vendéged! Ez már a bolondnál is bolondabb!

— E három hét alatt kérdezősködtél talán csak egyetlen egyszer is?

— Igaz más dolgok forogtak agyamban! De hogyan is álmodhattam volna, hogy ő engem ennyire el fog varázsolni! Őszintén megvallva, már én is azt hívém, e szerelem mar rég a füstbe szállt.

Én is azt hittem, utána úgy, mint előtte. A te lelkesülésed csak addig szokott tartani, míg egy másikat meglátsz, ki téged aztán hasonló módon lelkesít fel. Egyébiránt jól tudod, hogy ő férjhez ment.

— Igen azt akartam még mondani, hogy férje csodálatos egyén; én fel nem foghatom, hogyan volt ő képes bájos kezét ily vén csapodárnak nyujtani. Midőn te nekem Madridba megírtad, hogy ifjuságom lángja szerencsésen eljegyezve van, akkor én ezen Weisenburg báró alatt egy büszke lovagi jelenségét gondoltam s most egy kis, sajnálatra méltó emberkét találok, pislogó kányaarczczal és csufosan kifent bajuszszal.

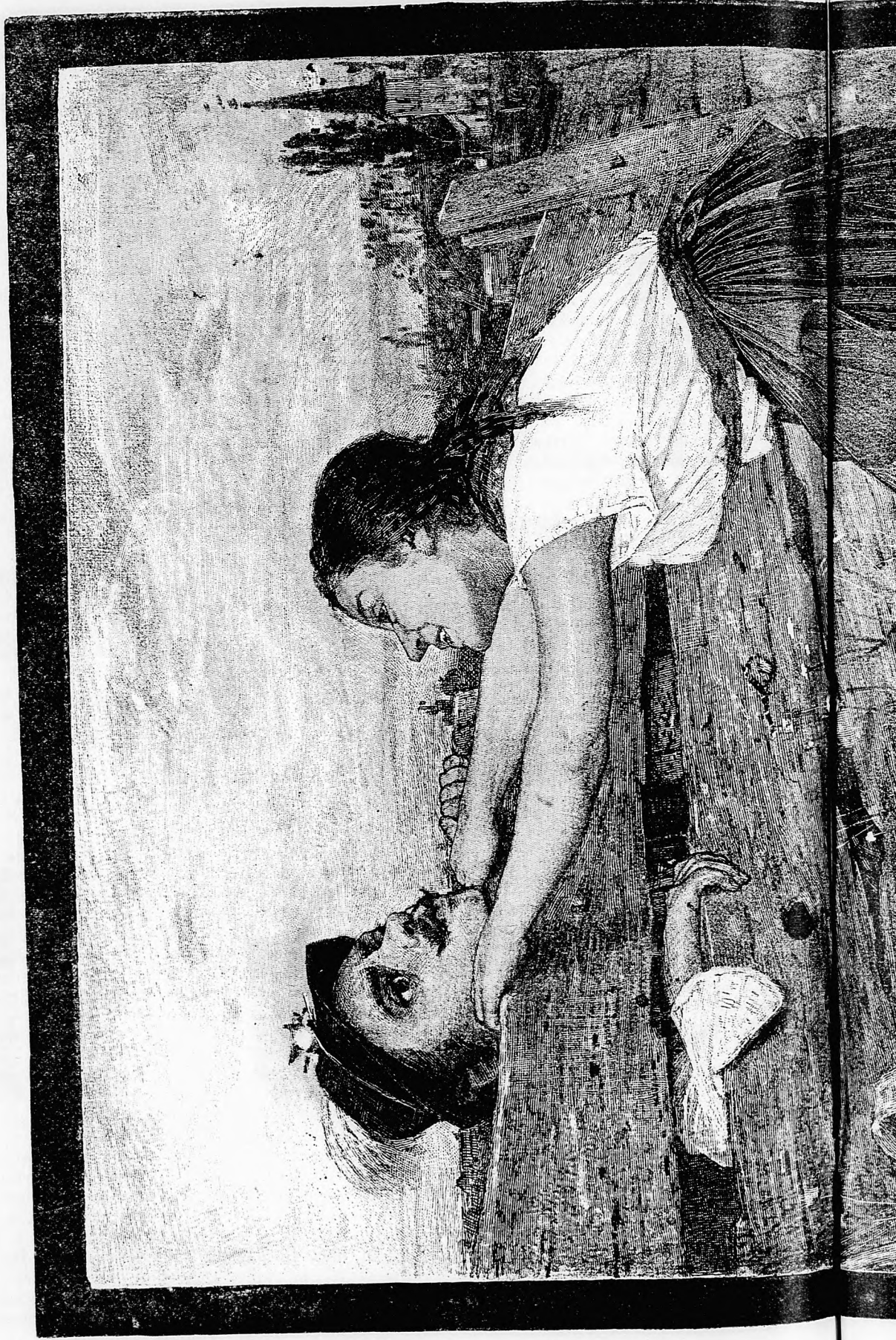
— Ő igen elmés és művelt ember, viszonzám nevetve.

— én gyűlölöm őt, én megvetem őt.

— Miért?

— Ő rabolta el tőlem életem boldogságát! Felelte Rudolf méltóságteljesen.

— Élted boldogságát! Ki akadályozott téged a boldogságot végkép megtartani? Edith szabad volt s hogy többet ne mondjak, érdekelted őt. De te, a helyett, hogy igazszívű szerelemmel viseltetted volna iránta, mintegy tisztéséges lovaghoz illő lett volna, egy szép reggelen hátat fordítasz neki, becsatolod bőröndöd s mint egy költői, szerelmes kóborló a nagy világba indulsz. A svéd magas hegyek között a szőke Dogmást csókoltad, Andaluziá-

Nem lehet! DEMJÉN ZOLTÁN rajza.

ban a sötét szemű Mária-kát, Partenobe öbölénél egy sorrentini nőt és Konstantinápolyban a nagyvezér valamelyik kedvencét s mit tudom én kit! Képes lenné-e ily előzmények között, azt követelni, hogy az elkészerített leánysziv hozzád hű maradjon és fenntartsa számodra szerelme kincsét, azon eshetőségre, ha nagyságos lovagnak tetszetős fogna lenni, kérdésben sem jöhet? . . .

— Igazad van . . . Magam sem értem magamat! Távollétem 6 éve alatt inkább bárkivel gondoltam összeköttetésre, mint Edith-tel. Én őt csupán költői képnek tartottam, kinek jellemvonásai a beszédekben és versekben igen jól értékesíthetők voltak. Személyisége, mint ilyen rám nézve teljesen közönyös volt. De ez egyáltalán mit sem bizonyít! A vakságnak örökké kell-e tartania? Nem jö-e meg a felismerés az évekkel? Ma láttam őt — férje karján lépdelt a városi sétatér ültetvényei közt s ezen találkozás elég volt arra, hogy a 6 éves esztelenséget szivemből kiűzze. Azt mondom neked Ernő, én e leányba szerelmes vagyok, mint egy 18 éves fiú.

— A leányba! Ő már asszony! Ezt te, ugy látszik, ismét és újra elfeleded!

— Ő az én szempontomból még leány és az is marad! Csak nem fogod azt képzelni, hogy én a győzelmi koronáért küzdendő harcban bármi előítélet által is félrevezette ni engedem magamat? Szeretem őt s bírní fogom és akarom, minden áron! Az első és legcélszerűbb alkalommal lábai elé borulok . . . rohamosan meghódítom . . . megszöktetem . . .

— Te minden figyelem és elővigyázat nélkül beszélsz. Neked mindennek előtt belépési jogot kellene szerezned Weisenburg báró házába . . .

— Nincs könnyebb, mint ez . . .

— Pedig nem oly könnyű, mint te véled. A báró ismeri a multat. Ő olvastott egyetmást rólad és olvasta . . .

— Mit bizonyít ez? . . .

— Ez elegendő arra, hogy őt gyanakodóvá és féltékenynyé tegye. Ezen felül bizonyosan tudom, hogy ő neked és irói fejlődésednek nagyobb figyelmet szentel, mi — minden lángeszed iránti tisztelet mellett — nem tekinthető rendes állapotnak. Ő tanulmányoz téged, visszanezve előbbi vonzalmadra, melyet Edith iránt érzél s eléggé jól ismeri a lélektant, hogy belássa.

— Te csodálatosan a dolog érdemére látszol szólni.

— Látod, kitűnő barát vagyok én. Magán ügyeidben is jobb ítéletet vagyok képes alkotni, mint te magad.

— Ismered személyesen a bárót?

— Csak nagyon felületesen. Alig 3 szót váltottam vele. Testvérével azonban — ellenkezőleg — gyakran összejövök és így néha, néha hallok . . .

— Aha! szakított félbe, értem. Neki tehát testvére van . . . ez lenne va-

lami . . . nem ismertetnél meg e testvérrel?

— Miért ne? De ez a te ördögi tervednek igen keveset használna. . . Ők irántad bizonyos félelemmel viselkednek. . . Téged ugy ismernek, mint egy frivol szabadszellemet, kinek semmi sem szent.

— Pah! ezt csak képzeled.

— Nos! meg fogod engedni, hogy bizonyos általad folytatott beszélgetések nem alkalmasak arra, hogy polgári erkölcsiségedet valami nagyon kedvező színbe helyezzék. Mi nem világvárosban élünk s a pletyka itt is épen oly itthon van, mint a vidék legelső zug városában Edith — például — tudja azt, ami veled Olaszországi első utad után a „Trónörökös“ nagytermében történt.

— Mi volt az? Nem emlékezem többé rá.

— Én istenem, de rossz emlékező tehetséged van! Emlékezzél csak vissza! Ez itthonléted 3-ik napján történt, midőn a kóborló visszatértét nagyszerű ivással ünnepeltük meg. Közülünk egyik, ugy hiszem Gebhard volt, kérdezett téged, vajjon te itthon maradni és sokszor megénekelt Edithet hazavinni szándékozol-e? Te azt mondad, hogy a házasság rád nézve igen alkalmatlan és nagyon prózai dolog. Te inkább bevárod, míg Edith mást választ és házibarát leszel. A többi erre nevetett. Gebhard azonban azt jegyzé meg, hogy azt nem mondhattad komolyan. Te ellenkeztél. Ő vitatá, hogy a házasság ellen vitatott és nyilvánított ezen ellenszenv csak benső beszámíthatóság nélküli hamis lángeszűség és kényeskedés. Te erre pajkoskodni kezdteél. Szavam rá, mondad, miközben a telt poharat felelemeléd, az élet és annak külső alakjai oly közönyösek előttem, hogy még a végső szükség esetén sem jutok oda, hogy a leányt elvegyem. De hogy meglásd Gebhard, mily kedélyes fiú vagyok én . . . Itt van. . . Hol vannak a koczkák? Nézz ide! . . . Döntsön a sors. Ha én párost vetek, akkor készítek neki egy szépen fogalmazott ajánlatot; ha pedig páratlant vetek, ugy csak házibarát leszek. Első esetben fizetni fogsz 6 üveg sampányit, a másokban pedig fizetek én. Beleegyezel-e? Gebhard kifogásokat akart tenni, de a többiek a fogadást elfogadhatónak ítélték s így a tiszta idealistának a gonosz játékhoz jó képet kellett vágni. Te nem párost vetél. Tehát házibarát! Kiáltád diadalmasan. E szerep mégis kellemesebb és eredetibb, mint a nyárspolgáriás házastársé. Gebhard, én fizetem a pezsgőt, de neked most sajátlag erkölcsi kötelességed lenne őt nőül venni! . . . Nem emlékezel?

— Csak homályosan emlékezem, válszolt Rudolf.

— Nos, Edith ez esetet bizonyára

soha sem feledte el s megfogod érteni, hogy ezen körülmény már önmagában elegendő arra, hogy te a Weisenburgiak kastélyában lehetetlen légy.

— Átkozott! neked igazad van. De mindegy! Nem hagyom magam minden további kísérlet nélkül megszalasztani, mint valami lompos iskolai róka. E nehézség csak ingerli a tettvágyamat. Ember! (e szavainál vállamnál fogva megkapott s megrázott ugy, hogy léleketem majdnem kimaradt) én csak azt mondom neked, hogy engem segítened kell, mert különben a barátságot felmondom.

— Bizonyára őrizkedni fogok részedre ily örütséghez kezet nyújtani.

— De bizonyossá teszek, én . . . én ez angyalt őszintén és igazán szeretem, én . . . képes volnék szép égszínkék szemeihez azonnal egy odát rögtönözni.

— Annál rosszabb.

Ezután az ablakhoz lépett s az ablaktáblákon dobolni kezdett.

— Örök istenek! kiált hirtelen . . . itt van ő! Életemre eszküszöm! Ernő, eszküszöm, hogy neki enyémmé kell lennie, vagy tönkrejútok! Nézd csak e kellemet, e vonzó, ragyogó nőiességét!

Edith szemközt az erkély elejére támaszkodott. Sötétzöld sataruhájában igazán a legkedvesebb jelenséget képezé. A rózsaszínnel béelt napernyő tekintetének varázsló kifejezést kölcsönzött, melyet tulságosan elbűvölt barátom rögtön kész volt a megdicsőülés s más hasonló tulságokkal üdvözölni.

Ekkor megnyílt az erkély ajtaja. Megjelent egy fiatal nő porszürke tolettben a báró oldalán. Karsu és igen szép növésű volt, de köztünk legyen mondva, nagyon csunya. A széles szája az erős és legkevésbé sem nemesen metszett orr, az alacsony homlok és a vöröslő haj oly visszataszító kifejezést kölcsönözött arca tekintetének, melyet csupán nagy és sötét szemei tüze enyhített némileg. Julia volt, Edith huga, az akadémiai ifjuság tiszteletellenesen: „Vörös Julá“-nak nevezte el. Régóta ugy ismertem őt, mint egy porsenéses, de művelt leányt, külseje által azonban nem vonzatva, mit sem törődtem vele.

Rudolf azalatt — mig én a két hölgyet néztem — egész figyelmét a báróra fordítá.

— Az örült, a gonosz! kiáltott egyszer s másszor oly hangosan, hogy attól féltem talán felkiáltásait a csendes utcza miatt odaát is meghallják. Mily joga van e rémképnek a legkedvesebb angyalra, ki valaha e föld legét szivta? Megfojtani, széttépni, megzsinegelni volnék képes!

Különös dühében áldozata ellen emelé kezét, mintegy kinzott rabszolga felügyelőjére. Vonásai feltüntették azon nagy felindulást, melyet érzett s mely sokkal erősebb volt, semhogy szinlett

lehetett volna. Szerencsére minket a függönyök eltakartak s így nem vétettünk észre.

— Az égre! mondám én, miközben az ablaktól visszaléptem, te úgy dühöngsz, mint egy őrült. Ha idejében hozzáfogsz, a helyett, hogy a szép római nők fejét elcsavartad, most te lennél a boldog birtokos és szegény báró bámulna utánad. Neked a dolgok állása szerint meg kell nyugodnod a megváltoztathatatlanban s szerencséd elrablójának jól vagy rosszul meg kell bocsájtanod.

— Így! ezt gondolod? viszonzá Rudolf nevetve. Nos, úgy veszem észre, hogy te, daczára régi ismeretségünknek a legcsekélyebb fogalommal sem bírsz azon elhatározottságról, mely bennem lakik. A mit magamban egyszer feltettem, annak keresztül kell vitetnie, ha e miatt a földgolyó szálkákba repülne is. Nem, nézd csak, nézd, mily csábosan hajol az angyal az elővéden át! Az a báj, az az isteni kecs! A mint egy isten él, meghódítom a legszentebbet, ha mindjárt a poklon kell is az utnak átvezetni.

Nem szóltam rá semmit. Ő elbájtoltan halgattva állt és lángoló tekintetével majdnem elnyelte a szeretetreméltó képet.

— Segíts nekem most az egyszer gondolkoznom, — mondá ő némi gondolkodás után — te úgy látszik az én terveimet még most is csupán tréfának tartod.

— Reménylem, hogy holnapig némileg te is kijózanodol.

Ő megvetőleg mosolygott.

— Te reményled filiszter? tette hozzá lassan. Igen, igen, ilyenek vagytok ti közönséges emberek. Mindig okosak, mindig szerények, mindig bölcselkedők. Verjen meg engem az Isten, ha ti csak egy lövet löport is megértetek!

— Te tulságosan is udvarias vagy.

— Én nyílt becsületes természetű vagyok! Még egyszer, akarsz rajtam segíteni?

— Ez egész haszontalan fáradság lenne, viszonzám vállatvonva. — Én egyáltalán semminemű eszközt nem ismerek, mely a legrövidebb idő alatt gyanut ne ébresztene.

— Egyet sem? Gondolkozzál csak. Ismétlem semminemű áldozattól vissza nem rettenek.

— Itt minden áldozatkészség haszontalan. A sánczok, melyek Edith-től elválasztanak, meg nem mászhatók.

Öklével homlokára csapott.

— Hogy nekem semmi sem jut eszembe! Mormogá maga elé. Látom, hogy veled nem lehet semmire sem menni.

Nevetnem kellett.

— Egy eszközt ismerek, — de ez aligha fog kedvedre lenni. . . mert az oly frivol, hogy még a te meggondol-

kodás módodat követő egyén sem engedné meg nekem végig elmondani.

— Beszélj! Kiáltá viharos élénkséggel. — Én becsületszamat adom arra, hogy minden feltételt elfogadok . . .

— Ne játszal oly könnyelműen a becsületszóval, még nagyon megbánhatod.

— Nem soha! Csak a mindenszentekre — hagyj fel átkozott erkölcsi oktatásaiddal és mondd el a terved. Mit tegyek, hogy boldogságom elérjem?

— Neked Edith hugát kellene elvenned, a Vörös Julát. Akkor te eo ípszó gyanutlanul maradnál és könnyen . . .

Még rohamosabban szakított félbe, mint előbb.

— Mesteri, mesteri! De miért épen házasodnom? Elég volna nekem őt csak eljegyezni . . .?

— Az nem elég arra, hogy a szükséges bizalmat elnyerjed.

— Igazad van! Végre is én jellememre nézve hallatlan elvetemültség hírében állok előttük. Megéreznék a titkolt szándékát s elmenne a kedvök. Ily leányt cserbe hagyni holnapok után is még a nálam kevésbé megajándékozott természeteknek is csak csekélység. Különben is nekem Edithemet tartósan birnom kell, egy kedves tavasz, egy pár csekély héttel nekem nem elég. Jó, e mellett maradok: én elveszem őt.

— Megörülél? Kérdém tőle ijedten, megvallom én e tárgyat még félig meddig tréfának tartottam.

— Semmi esetre! Te engem gazembernek mondhat, ha négy hét alatt boldog vőlegény nem leszek.

— Ember, én azt hiszem, hogy józan eszed az afrikai nap tűznyilai hatása alatt elveszett! Hát ha Julia kisasszony neked kosarat ad?

— Pah, ő azt nem teszi!

— Hát te oly biztos vagy már győzelmedről?

— Kérlek egy leány, ebből a fajtából! A Vörös boszorkány halát fog adni az Istennek, hogy a sors szeszélye őt ily előkelő módon szabadítsa meg az otthon maradás szegényétől.

— A szegény teremtés! Ha ezt gyanítaná! Tudod mit Rudolf? Én őt figyelmeztetni fogom. Ezt én kötelességemnek tartom . . .

— Hát te közelebről ismered őt? Rokona, vagy sógora vagy?

— Nem!

— Nos tehát! avatkozol te az én magány viszonyaimba? Én határozatlan kijelentem, hogy mindenféle belekeveredést kikérek magamuak. Ha nekem segíteni akarsz, jó. De az ellentett irányban bármi mozdulatra úgy fogok eljárni, mint egy véres sértéssel.

— Alapjában véve igazad van. Tedd, a mit akarsz. Mit használ az, ha én itt most egy bajt elhárítok? A közbeső idő alatt te máshol huszszorosan fogsz ismét vétkezni.

— Ezt már szívesen hallom! Nem

mondalak most már filiszternek, visszavonom. És most — apropos előbb még becsületszavadat, hogy be nem avatkozási terved komoly.

— Miért ezt?

— Én kérem, azért. Nekem biztonságban kell tőled lennem.

— Jól van. Szavamat rá.

— Köszönöm! És most élj boldogul. Eljössz ma a — Trónörökösbe?

— Valószínűleg.

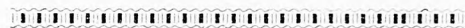
— Szép, én is ott leszek. Reménylem, hogy már ekkor jelentést teszek első sikereimről.

— Talán nem úgy lesz! Hova akarsz most menni?

— Az eljegyzésre. Ha lehetséges, megrohanom a Vörös Julát még ma!

Fejem csóválva néztem utána. Azután gondolataimban újra belemélyedtem a „Görög istenészet“ című művem titkaiba.

(Folyt. köv.)

A cilinder.

— Humoreszk. —

Már a diák is nagy kedveltségnek örvend a női körökben, hát még a jogász!

Nincs fiatal ember, kit a nőkkeli bánásmódban felül ne múlta. A mai kor egyik legfőbb kívánsága, amit a modern civilizáció hoz magával, hogy a fiatal legyen éltető és vezető lelke a társaságnak. De természetesen érzelmes ömledések, udvarlás s bókolás stb. játszik a főszerepet.

Ez a mai világ kívánsága!

Szél Pál is egy ilyen, a mai kor szülöttje. Csinos fiú, elegans, jó gavalér, régi nemesi család utóda.

Elegáns termete, göndörhaja és modern szabásu ruházata figyelmessé teszi a női fiatal nemzedéket.

Büszke is ám természetére!

Bajuszát szeretné már kitépni, de sehogy sem akar napvilágra jönni. A bajusz növesztő szerek mindenikével próbát tett, de még mindig makaesul hátrál a bajusz.

Szél Pál a színház rendes látogatója is, szerette a művészetet s ennek is meg volt a jó oldala (természetesen reá nézve), mivel a színházak női személyzetére különös figyelmet fordított. Thalia fiatal primadonnái és kardalosnői nagy tetzésre találtak Szél Palinál.

Mindenütt udvarolt, nem tekintve senkire és semmire.

Természetesen sok kellemetlenségei voltak. A családi béke és a kölesönös szeretet megrontója lett mindenütt. A párbaj, mint a mai kor leggyengébb becsületszerző eszköze, nem egyszer maradt el.

Udvarlás és folytonos sétálgatás között tölté el az iskolai évet; nagy reményekre jogositva tért az ősi kas-

télyba, melynek falait az idő vasfoga keményen megrongálta.

A falu népe félve nézett rá, máris törvényszéki bírónak nézte.

Megérkezése után rövid idő múlva a szomszéd falu uriebereivel ismeretséget kötött, hangadó volt és általános tetszésben részesült nagy mondásaiért. Szépen és meggyőzőleg beszélt a szép művészetekről, a jogról, mi több még a vallásról is beszélni mert. Nem dicsé-
rőleg nem úgy, mint ezt a kath. vallás méltósága és szentsége megilleti, hanem a mai kor kárhóztatandó szokása szerint minden mocskot, minden aljast az egyház és annak szolgálói ellen szórt s elég alaptalanul.

Ezen beszédmódja a falusi nagyurakat zavarba hozta, kik jóllehet dominálnak, de távol a nagy város zajától, messze . . . egy faluba, nincsenek ezen átheista szellemről oly erősen elkapva.

Kölcsönös szóváltás után távozott.

Nap-nap után telt s lassankint elérkezett a rendes tanév eleje is.

Szél Pál tultömött erszénnyel érkezett meg a fővárosba. Volt is ám a hová fizessen, hitelezői egyik a másiknak adták át az ajtót, hol készpénzzel, hol pedig szép szóval fizetett.

Visszatérve az egyetemről egy sürgönnyt talált szobájában félelem és rettegés között bontá fel. Olvasása alatt arca természetesen szint öltött ismét. Örvendett s egész magánkívül ragadtatott, midőn atyja beleegyezésével bábra hívja a rendezőség.

Nem kellett egyéb! Minden dolgában csak a bál, a bál volt szeme előtt; ha az egyetemre ment, ha sétált, ha bármilyen dolgot is végzett csak a bál forgott eszében. Epedve várta a kitűzött nap megérkezését, szerette volna a napot előre vinni csak hogy jöjjön a várva-várt nap!

Természetesen a bevásárlás sem maradt el, sorra járta a divatüzleteket, mindenben feltűnőleg, egyszóval fővárosiasan akart öltözködni. Klakk, frakk s Isten tudja miféle egész garmada számra állott.

Társainak kimondhatatlan öröm között beszélte el, hogy haza és pedig bábra van hiva. Irigy szemekkel nézték bevásárlásait s irigyelték sorsát.

Végre teljesen felszerelve és kofferrel kezében, elérkezett az indulási idő.

Az állomás perronján foglaltak helyet a tovább utazók, mivel már hallható vala a közelgő gyorsvonat prüszkölése. Résztint öröm, résztint fájdalom jelei valának láthatók az utazók arczáin. Ott egy kesergő anya szoritja karjaiba egyetlen távozó leányát, itt új házasként indulnak nászutra leirhatatlan és kifejezhetetlen öröm között, Szél Pál is ez utóbbiakhoz tartozott. Alig várta már elhangzani a konduktor „mehet“ szavait. Elhelyezkedve egy I-ső osztályu kupéban a vig társalgás

kezdését vette. De — fájdalom — Szél Pálra nézve nem sokáig tartott az utazás ezen öröme, mert a legközelebbi állomásnál megvált társaitól s egyedül maradt a kupében.

Már a nap is hanyatlóban volt. Utolsó sugarai még egyszer bevilágították a kupét s mintegy jómúltságot kívánva, tünt el a hegyek mögött. Résztint a vonat egyforma rázása, résztint a báli gondolatok sulya alatt elfáradva az álom édes karjaiba veté magát.

Állomás-állomás után maradt. Egyszer csak felébred — dictu horribile — a kitűzött helyet már régen elhagyta. Az álom kiszökik szemeiből menekülni akar, de a „mehet“ megakadályozza. A bállebegett szemei előtt; gondolatokba merülve, hátha elmarad . . . lép be a konduktor a jegyet kérve tőle. Szél Pál kifejtve helyzetét, gyorsan következett rá a válasz is: Tessék fizetni ennyit és ennyit. . .

Főuri göggel fizetett.

Azonban a legközelebbi állomásnál le is szállott. Itt még két óra hosszatt kelle várnia a visszamenő vonatra. Minden perc órának, az óra pedig napnak tünt fel.

Végre elindult.

Elég gyorsan haladott, de még sebesebben szeretett volna zónázni, szeretett volna repülni. Önmagával tépelődött, hogy is aludhatott volna el, . . . hogy nem költé fel a konduktor, stb. Ily gondolatokkal foglalkozva, a gőzparipa nyerítése jelzé a közelgő állomást.

Rendbeszedve holmiját, rövid idő múlva egy kocsiiban találá magát s nem sok idő telt el s a szülők viszont üelő karjai között volt. Némi báli megbeszéléseknek és előkészületeknek a beálló est veté véget.

Leirhatatlan azon érzelem és öröm, melylyel ő elaludt. Már korán volt, nagyon izgatott volt. Teljesen felöltözött csak még a czilinder nem volt a fején. Erős lépteket hall midőn épen a kalap keresésére indult, már távolról hallható vala a szolgáló kérő és remegő hangja:

„Oh nagyságos urfi bocsásson meg!“

Szél Pál egész komolysággal bátorítja, szólj! . . . mi bajod?!

„Oh félek elmondani!“

Szólj ha mondom!

Félelmes hangon folytatja a szolgáló az este vacsora után a nagyságos urfinak az a nagy fényes fekete kalapja az ebédlő divánján maradt s nem vettem észre, holmit rávettem és végre kifáradva megpihenés végett — oh félek . . . nem akarva — a nagy fekete kalapra ültem és ime. . .

Halálsápadt lett Szél Pál, midőn ujdun-uj czilinderét teljesen összetörve látja. Oly erősfokú láz vett erőt rajta, hogy még a bárlól is elmaradt.

Olti M.

K. Ellának.

Ne kívánkozz tengerekre
Ne ohajtozz fergetegre
Biztosabban hajt át:
Verőfényes, csendes napon
Völgyben futó kis patakon
Töredékeny sajkád.

És mert szebb vagy a szebbeknél:
Tündökölő nap lehetnél
Szinpompában gazdag . . .
De mit a nap földig ottont:
Harmat éltet csüggedt lombot
Légy inkább harmat!

S mint zsenge ág a virággal:
Iju szived boldogsággal
Legyen összenöve.
És lelkedben a kedv és dal:
Ragyogó fényzálaival
Vig óráid szöjje!

Firnstall Károly.

Képtalány.

A számrejtvényé:

POSTUPIGTÓL.

- 26, 12, 17, 105, 52, 23, 32. Őseink legelső hasznos fog-
11, 41, 2, 83, 8, 73, 2, 90. lalkozása.
1, 105, 25, 105, 15, 10, 103. Pogánykori magyar őseink
107, 6, 48, 89, 29. lobogó czimere.
28, 45, 4, 33 és 20, 61. Ez leghatalmasabb fegyver-
zetők.
21, 22, 16, 27, 38, 105, 13. Ez meg kedvesebb foglalko-
24, 7. zásuk volt.
31, 74, 111, 108, 83, 93, 107. Egy kitűnő franciaia vigjáték.
112, 58.
101, 105, 59, 102, 11, 89, 3. A leghiresebb gyémánt neve.
50, 69, 1, 78, 9, 98. A mi eynel minden fényt.
84, 14, 71, 2, 3. Ez meg semmit sem.
57, 75, 72, 42, 41, 44, 45. Ez a legmagasabb rangu lo-
87, 5, 86, 110, 49, 77, 34. vagrendjel.
63, 19.
52, 55, 82, 37, 114, 9, 39. Ez meg a legmagasabb osz-
97, 2, 36, 94, 12, 92, 105. trák katonai rendjel.
31, 53, 54, 109, 60, 93, 35. A gyógyuló sebre mondják
46, 30, 99, 40, 62, 16, 66. A halász néha evvel is fog-
97, 81, 70, 85, 7, 8, 51, 9. lalkozik.
95, 76, 31, 62, 11, 64, 18. Hajdan a csillagvizsgálók fő-
52, 105, 11, 67, 96, 7. jövedelmi forrása.
43, 65, 51, 68, 100, 56, 47. Legtöbb Kaliforniában van.
58, 41, 53.
104, 12, 106. A miből az embernek leg-
több jutott.
88, 91. Ebből is bőven jár ki.
80, 12, 113. Még ennél is több.
69. Egy betű az ábeczé közepé-
ről.
1-114. Egy népdal első versszaka.

A mult számban közölt talányok megfejtése:

A képtalányé:

Zenélő óra.

A koczkarejtvényé:

Ádám—Dóra—Áron—Manó.